

Maaria Haavisto
Erika Rintamäenpää
Geopiste
geopiste@gmail.com

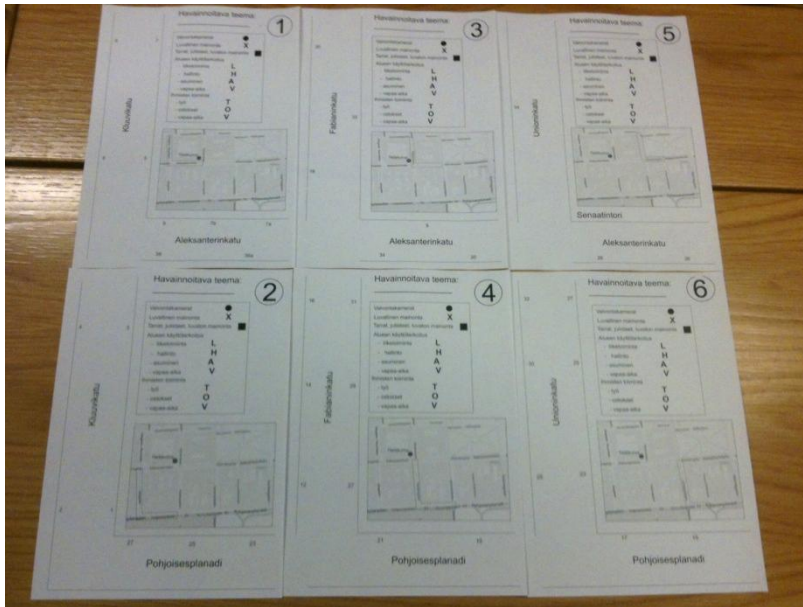
Havainnoi kaupunkia –harjoitus

Tämä harjoitus kehitettiin Geopisteen toimesta LUMA-keskuksen Tiedettä Nuorille –viikolle Tiedekulmaan syksyllä 2012. Harjoituksen ideana on saada nuoret tarkastelemaan kaupunkitilaa eri näkökulmista. Tehtävä sopii erityisesti lukioikäisille, jotka ovat käsitelleet koulussa aluemaantieteellisiä ilmiöitä. Toisaalta harjoitus sopii johdatuksena kaupunkitilaa käsitteleviin teemoihin.

Seuraavassa esittelemme harjoituksen kulkua, jota voi soveltaa opetuksessa tilanteen mukaan:

Valitsimme ensimmäiseksi harjoituksen kohdealueen (Helsingin ydinkeskusta). Rajasimme valitsemamme alueen kuuteen pienempään vierekkäiseen osa-alueeseen ja teimme niistä pelkistetyt, selkeät kartat. Karttoihin laitoimme katujen nimet, legendan, indeksikartan, kadunnumerot (ks. oheinen liite 1). Tutkimusalueen valinta ja sen jakaminen osa-alueisiin kannattaa suunnitella etukäteen ryhmän koon mukaan. Jouduimme itse vaihtelemaan osa-alueiden ja tutkittavien teemojen määrää eri ryhmien kohdalla.

Päätimme, että opiskelijat tarkastelisivat tutkimusalueillaan viittä ennalta määrättyä teemaa. Teemat olivat 1) valvontakamerat, 2) luvallinen mainonta, 3) luvaton mainonta (tarrat & julisteet), 4) alueen käyttötarkoitus (liiketoiminta, hallinto, asuminen, vapaa-aika) ja 5) ihmisten toiminta (työ, ostokset, vapaa-aika yms.). Jokaista teemaa oli tarkoitus merkitä karttaan omalla symbolillaan, jotka näkyvät kartan legendassa. Suunnittelimme tehtävän kuudelle viiden hengen ryhmälle. Eli osa-alueita oli kuusi ja tarkasteltavia teemoja viisi. Yksi ryhmä tutki yhtä osa-aluetta ja tarkoituksena oli, että jokainen ryhmän jäsen havainnoi yhtä teemaa ja merkitsee havaintonsa omalle kartalleen. Jokaista ryhmää kohden tulostimme siis viisi karttapohjaa. On tärkeää, että havainnot merkitään oikeilla symboleilla, sillä harjoituksen purussa eri osa-alueiden kartat liitetään yhteen, jotta niistä muodostuisi viisi erilaista teemakarttaa koko alueesta (ks. kuva 1 alla).

Kuva 1. Yhteen liitetyt osa-aluekartat.

Alustus: Harjoituksemme lähti käyntiin lyhyellä, noin kymmenen minuutin, alustuksella, jossa kerrotaan kaupunkitilaan liittyvistä peruskäsitteistä (ohessa malliesitys, liite 2) ja kuvataan tutkimuksen kohdealuetta yleisesti. Tarkoitus oli avata erityisesti niitä käsitteitä, joita harjoituksessa on tarkoitus tutkia.

Harjoitusohjeet/Tehtävänanto: Alustuksen jälkeen selitimme opiskelijoille, mitä harjoituksessa olisi tarkoitus tehdä. Jaoin opiskelijat viiden hengen (ideaali) ryhmiin. Annoimme kullekin ryhmälle heidän osa-alueensa kuvaavat kartat (5 kpl/ryhmä), harjoitusohjeet (ks. liite tämän tiedoston lopussa) ja merkitsemisvälineet. Ryhmän jäsenet saivat itse päättää ryhmän sisällä kuka havainnoi mitään teemaa. Tärkeää on, että kukin teema merkitään omalle kartalleen. Opiskelijoille voi antaa myös pohdittavaksi joitakin aiheeseen liittyviä kysymyksiä, joista voi keskustella harjoituksen purussa. Annoimme ryhmille aikaa havainnoida osa-alueitaan noin 20 min.

Harjoituksen purku: Kun opiskelijat palasivat ja olivat tehneet merkintänsä eri teemoista, jaoin heidät uudelleen ryhmiin, tällä kertaa teeman mukaan. Kukin teemaryhmä (esim. valvontakamera-ryhmä) asetti karttansa ”yhteen” muodostaen osa-alueista yhtenäisen suuren alueen (ks. kuva 1 yllä). Lopputuloksena syntyi siis viisi suurempaa karttaa kuudesta osa-alueesta, joista jokainen kuvasi eri teemaa. Harjoituksen lopussa kiersimme jokaisen teemakartan opiskelijoiden kanssa ja yritimme saada heidät pohtimaan havaintojen merkityksiä ja syitä (esim. miksi jossain oli enemmän luvatonta mainontaa kuin toisaalla). Aivan harjoituksen lopussa keskustelimme opiskelijoiden kanssa siitä, näkevätkö he kaupunkitilan nyt uusin silmin, miten he voisivat vaikuttaa kaupunkitilaan ja olisiko jotain, mitä he haluaisivat muuttaa siinä.

Harjoitusta voi hyvin soveltaa myös muihin teemoihin kuin kaupunkitilaan, kuten esimerkiksi luonnonmaantieteellisiin teemoihin!

Aika (työpajan eri vaiheiden kesto minuutteina)	Sisältö (mitä tehdään, mitä osallistujille jaettavissa ohjeistuksissa lukee yms., työnjako)	Materiaalit (mitä välineitä tarvitaan, esim. kynät, harjoituslomakkeet, gps, karttoja tms.)
Alustus ja ohjeistus 10 min	Ohjeistus harjoitukseen & johdatus tehtävään - Ryhmiin jako (n. 5 hlöä), jokaiselle ryhmälle oma alue n. 3 korttelia, useita aiheita joita paikannetaan (valvontakamerat, rakennukset, mainonta) - Kartat käteen, muistiinpanotilaa, ohjeistus siitä mitä merkataan ja miten (liitteenä kartassa)	Powerpoint-esitys
20 min kaupungilla	- Jokaisella ryhmällä oma pieni osa-alue ja jokaisella ryhmän jäsenellä oma havainnoitava teema - 5 asiaa joita havainnoidaan: esimerkiksi valvontakamerat, luvallinen ulkomainonta, luvattomat mainokset - tarrat, julisteet; käyttötarkoitus, ihmisten toiminta	Kartat, ohjeet kartan yhteydessä, kynät (tai muut kohteiden merkitsemisvälineet)
15 min purku-aikaa	- Purussa yksi isompi kartta johon havainnot kootaan - Mitä opiskelijat haluaisivat muuttaa kaupunkitilassa? kuka päättää kaupunkitilasta?, kuka sitä hallitsee? -> miten kaupunkilainen voi vaikuttaa?	- Powerpoint loppuun

TYÖOHJE OPISKELIJOILLE

Tehtävänä on havainnoida kaupunkitilaa eri näkökulmista.
Aikaa kaupungilla on **15–20 minuuttia**.

Jokainen ryhmäläinen havainnoi yhtä seuraavista asioista tutkimusalueellanne. Merkitkää havainnot omiin karttoihinne selkeästi legendassa annetulla symbolilla.

- 1) Valvontakamerat
- 2) Luvallinen mainonta
- 3) Tarrat, julisteet, luvaton mainonta

- 4) Alueen käyttötarkoitus (liiketoiminta, hallinto, asuminen, vapaa-aika)
- 5) Ihmisten toiminta (työ, ostokset, vapaa-aika)

Pohtikaa seuraavia asioita tutkimusalueellanne:

- Ketkä käyttävät kaupunkitilaa/katua
 - o Esim. Minkä ikäisiä ihmisiä kaupungilla liikkuu?
 - o Mitä ihmiset tekevät kaupungilla (ovat töissä, ostoksilla, viettämässä vapaa-aikaa)?
- Miten kaupunkitila muuttuu eri vuorokauden- tai vuodenaikoina?
- Miten kaupungissa järjestetyt tapahtumat vaikuttavat kaupunkitilaan?
- Mitä haluaisit muuttaa kaupunkitilassa?
- Miten kaupunkilainen voi vaikuttaa?